

Lille Rams

Lille Rams 2014

fra ca.1800 – til 2014

Et forsøg på at beskrive gårdens udvikling fra den formentlig blev udflyttet fra landsbyen Snevre 1798

Indhold

1. Selve udskiftningsprotokollen 3
2. De skiftende ejere vist gennem handlerne
noteret i tingbogen 4
3. Bygningernes udvikling belyst gennem
brandforsikringsprotokollerne 5
4. 1941 – 1969 belyst gennem samtaler, billeder,
notater mv. af Edele og hendes børn Jens og Jane 8
5. Nyere historie
1972 - 2014 beskrevet af undertegnede og børn 14

Forord

Ideen med at skrive om Lille Rams kom egentlig af ønsket om at vide, hvornår gården er placeret på dette sted.

Fra starten så det let ud: Man skulle bare have fat i udskiftningsprotokollen fra landsbyen Snevre. Besøg på Landsarkivet i Viborg og Rigsarkivet i København gav ikke noget resultat. Det er muligt, at den findes i arkivet i Viborg, men den har i så fald forputtet sig, så den ikke kan findes ved gennemgang af søgesystemerne.

En anden mulighed ville være at gennemgå tingbøgerne og brandforsikringsprotokollerne, så det gjorde jeg igen i Viborg.

Svaret på det oprindelige spørgsmål fandt jeg ikke, men fra begyndelsen af 1800 tallet er der ikke noget problem.

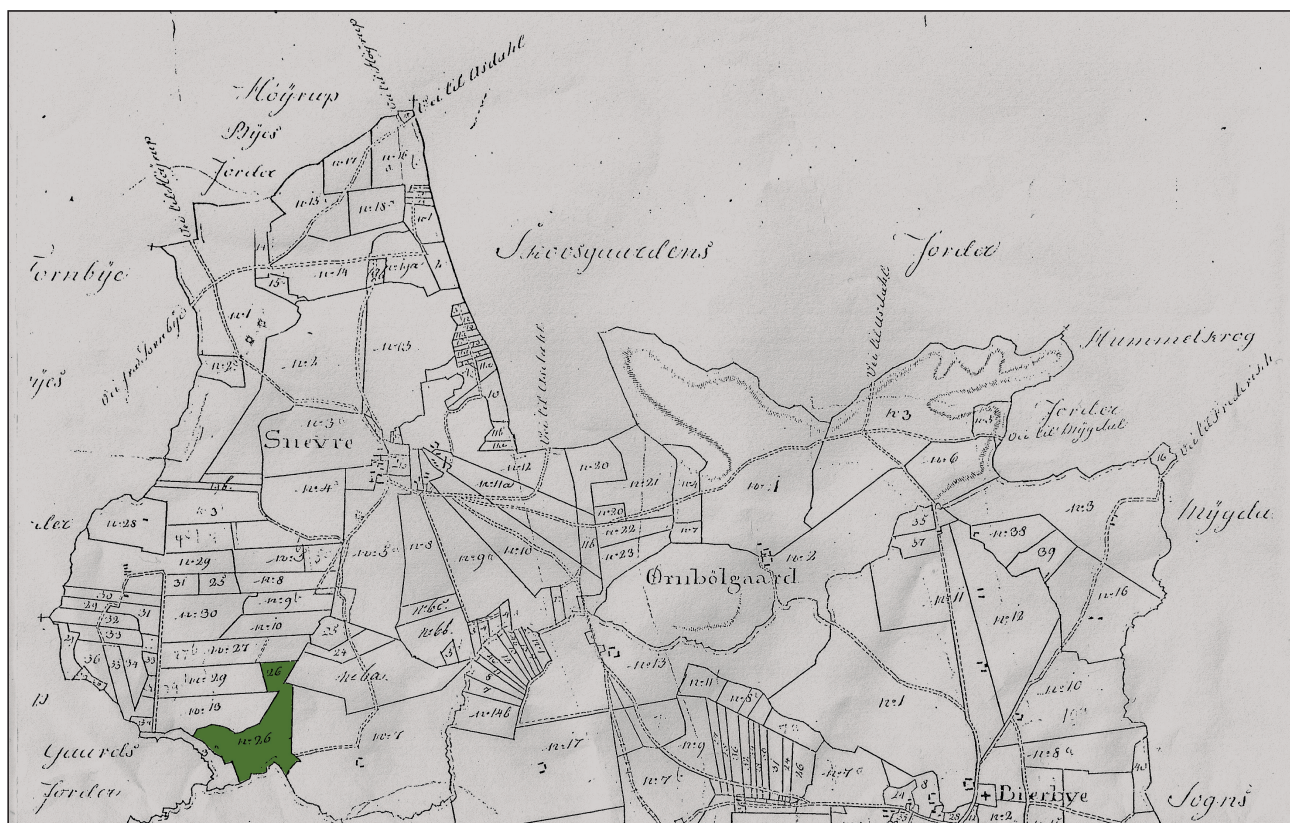
Dels kan man se, hvem der har haft gården, dels kan man se, hvordan den har udviklet sig gennem godt 200 år.

De oplysninger er så samlet sammen i dette arbejde sammen med interviews med tidligere, nulevende ejere.

Januar 2014

Gunnar Dahl Pedersen

1. Udskiftningsprotokollen

Gammel matrikelkort

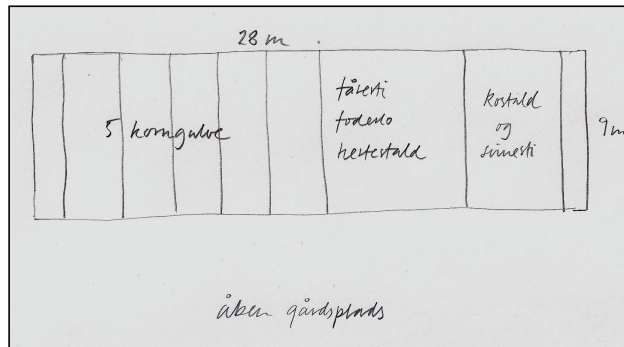
Denne protokol findes ikke i Landsarkivet, så dette punkt kan desværre ikke beskrives. Der er ingen tvivl om, at udskiftningen af Snevre fandt sted i 1798, samtidig med udskiftningen af Bjergby og Sakstrup, men der er ikke sikkerhed for at Lille Rams er en udflytterejendom. Dog synes navnet Sønderhede at vise, at det har været fælles jord for landsbyens beboere indtil udskiftningen. En række handler med gårde i Snevre i 1802 gør det sandsynligt, at selve udflytningen til Snevre Sønder-

hede med navnet "Lille Rams" finder sted umiddelbart efter. Den første brandforsikringsprotokol kan måske give det nøjagtige årstal, men den kan ikke findes på Landsarkivet. På samtlige matrikelkort efter udskiftningen har matrikel 26 – Lille Rams – haft det samme areal og de samme skel. Der gik en kirkesti fra ejendommene vest for Lille Rams. Den gik i de nordlige og østlige skel rundt om Nordmarken og gik ud i vejen op til Lille Rams.

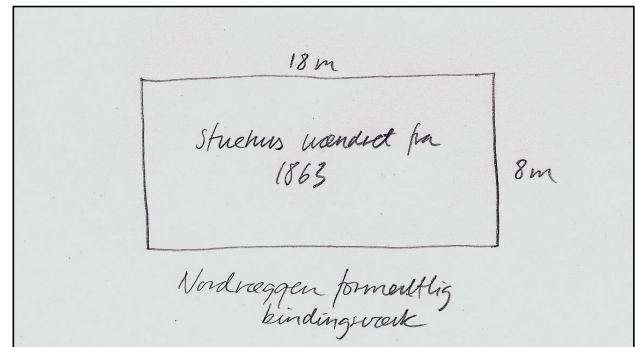
2. De skiftende ejere vist gennem handlerne noteret i tingbogen.

1. Niels Nielsen, læst 15. august 1836
2. Jens Nielsen, læst 15. juni 1885
3. Ole Nielsen, læst 12. november 1900
4. Abraham Andersen, læst 12. november 1900 (mageskifte)
5. Mikkel Jensen Steffensen, læst 14. april 1913
6. Peder Simonsen, læst 12. april 1923
7. Ole Munch, læst 4. september 1924
8. Jens Peter Christensen, læst 30. maj 1941
9. Christian Konnerup Christensen, 1941
10. Arne Heilesen, 1969
11. Gunnar Dahl Pedersen, 1972

3. Bygningernes udvikling belyst gennem brandforsikringsprotokollerne

Laden

Stuehuset

1863 til 1926

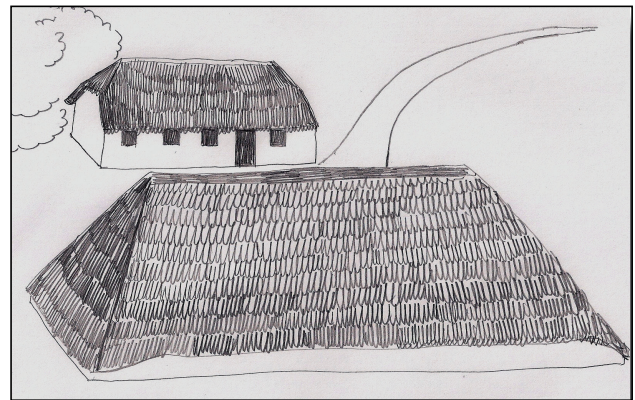
Der er sket vurderinger på det samme protokolblad i 1863, i 1880, i 1901, i 1905, i 1907, i 1914 og endelig i 1926, men der er sket ændringer i selve bygningerne undervejs.

1863 ses følgende:

Gården er en tolænget gård med stuehus og lade. Afstanden mellem de to bygninger er som i vore dage 16 meter

Ladebygningen der også tjente som stald for både heste, køer, får og svin, var på 6 fag + tasker i begge gavle (en taske er en udbygning uden på gavlen med skråtstillet tag) I 1880 blev laden forlænget med to fag. Ladebygningen rummede da inden for 28 x 9 meter: 5 korngulve, hestestald, foderlo, fåresti, køstald og svinesti regnet fra øst mod vest.

Det forklarer, hvorfor den nuværende lade er så stor i forhold til jordarealet. Den bestod af murede vægge af brændte sten, højde 1,75 m. Indvendige stolper dels fyr, dels eg. Bindinger og overtømmer af fyr. Stuehuset målte 18x8 meter. Opført dels i grundmur, dels i bindingsværk. Begge bygninger var tækket med strå.

Tegning af Mads ud fra Beskrivelsen

Lille Rams 1945

1926

Nu optræder gården som en firlænget gård med vindmotor. Desuden er der kommet en ekstra bygning vest for stuehuset. (man kan ikke se, hvornår de nye bygninger er kommet til, men året 1895 er nævnt i oplysningerne i ” Danske landmænd og deres indsats”)

Stuehuset er nu med ydermurene i grundmur. Der er karlekammer i værelset ved bryggerset og pigekammer på loftet i gavlen mod øst Der er kommet vinkelbygninger på laden både i øst og vest. Laden er nu en kørelo med port i begge ender. I vest indeholder den nye bygning kostald og svinestald med hvælvet loft på jernbjælker, men der er dog stadig svin og køer i en del af laden. Ydermuren er grundmur, taget stråtag. I øst er der hestestald til 3 heste tættest på laden. Der er en fåresti, brænderum og vognport. Ydermuren er grundmur, taget er paptag. Bygningen i vest(13.2x5.5m). Grundmuret med paptag. Dels maskinrum, dels tørverum, dels svinesti og fåresti -Vindmotoren er placeret på ladetaget.

1945

Det fremgår af gennemgangen af de enkelte bygninger, at hele ejendommen på det tidspunkt var ”særdeles velholdt”

Der var dog ikke centralvarme, el eller indlagt vand i stuehuset. Vindmotoren på taget var nu erstattet af en petroleumsmotor, der stod i et særligt muret motorhus i laden, hvor der nu er garage. Den fritliggende bygning vest for stuehuset er nu indrettet som hønsehus +vognport. Stuehuset er tækket med tegl, alle udbygninger med pandeplader i zink.

1950

Det særlige ved denne vurdering er, at der nu er kommet elektricitet. Installationen ser sådan ud:

Stuehus:	15 lampesteder + 2 målertavler
Lade:	2 lampesteder + installation til kværn og tærskværk
Ko og svinestald:	3 lampesteder
Hestestald:	1 lampested
Hønsehus.	1 lampested

Motorhuset til petroleumsmotoren er sløjftet.

4. Perioden 1941 – 1969 belyst gennem samtaler, billeder, notater mv. af Edele og hendes børn Jens og Jane

Kesse Kok

I bogen "Danske landmænd og deres indsats" fra 1945 står der:

"Christian Konnerup Christensen, gdr. Lille Rams, født 18.11.1909 i Horne gift med Edele Christensen, født Vims, født 25.02.1916. Bygningerne er opført 1895 og overtaget af Christensen 1941. Der var da opdyrket 21 tdr. ld. som nu. Besætningen var 2 heste, 8 køer, 4 ungvæg og 14 svin. Christensen er uddannet ved landbruget, formand for jagtforeningen"

Gennem Jørgen Lind Thomsen, som er barndomsven med sønnen, Jens, kom jeg i kontakt med Jens og hans søster Jane og ikke mindst med Edele Christensen, som sammen med sin mand med øgenavnet "Kesse Kock" boede her fra 1941 til 1969.

De kom på besøg 29.5.2011. Jens havde sin kone Inger Lise med og Jane sin mand Jørgen. Besøget var en stor succes. De var glade for invitationen og ivrige efter at se alting efter. Og de var gode til at fortælle. Edele, som nu er 94 år gammel, var i fin form, glad for at se det gamle hjem for første gang siden de flyttede, og stadig med en glimrende hukommelse:

"Der var 2 heste, 8 køer, 4 ungvæg og 4 svin. Besætningen kom hurtigt på på 10 køer, 8 ungvæg og 14 svin. Der var ikke el, vandet hentedes ved pumpen i gården, men hun gik også sommetider ned til stedet i engen, hvor bakkevandet kom ud fra Vestmarken – og stadig kommer ud.

Kørerne malkedes naturligvis med hånden, der var jo ikke el til at drive malkemaskinen.

Kesse kørte selv mælken til mejeriet men kun hver anden dag. Alligevel holdt de altid mælken i 1. klasse ved prøverne på mejeriet. Det var vigtigt, dels gav det en højere afregning, dels gav det status, bl.a. ved uddeling af sølvskeer ved nytårstid.

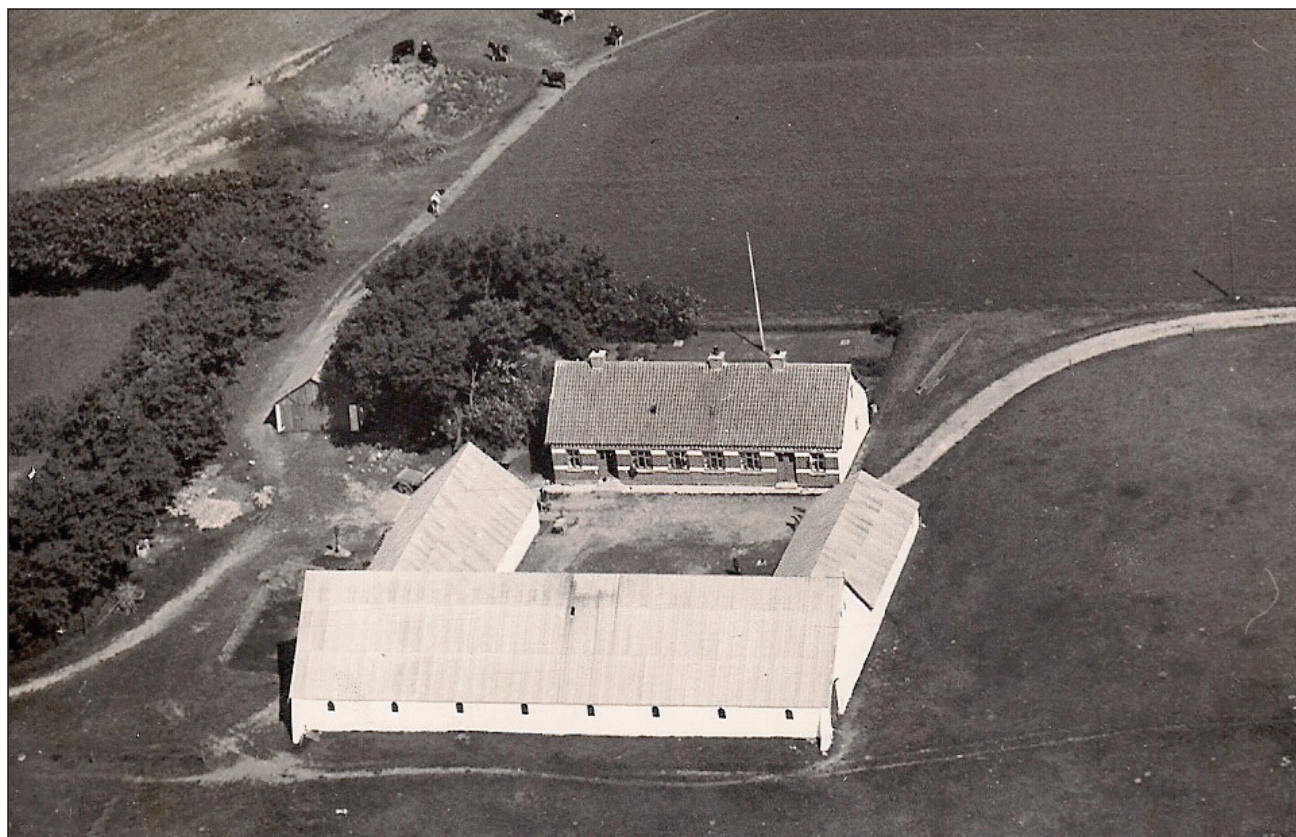
En hønseflok på 20 stk. gav så mange æg, at de kunne betale regningen i brugsen. Der var så mange duer, at de kunne spise duer hver søndag. Edele huskede det som meget besværligt at skulle ordne alle de duer.

De elskede heste

Lille Rams 1972

Lille Rams 1950

Som trækraft havde de en petroleumsmotor, der stod i laden, hvor der nu er garage. Køreloen gik hele vejen fra øst til vest. Kostald og svinestald var i den vestre længe, indtil den nye kostald blev indrettet i vestenden af laden i 1959. Dermed opgav man den gennemgående kørelo

Jens: "Far og jeg kunne uden besvær bakke vognen hele vejen ud – altså med hestene. Der var roerum i gavlen mod nord overfor malkerummet. Da køerne blev flyttet, blev den gamle kostald til svinestald og kalvestald. Roerummet blev flyttet ned ved siden af den nye stalddør mod vest. Jens med et smil: "Der kom to luger, nu blev det stor drift. På samme tid flyttedes malkerummet til den nuværende placering. I forbindelse med etableringen af den nye kostald blev

der støbt beton i en del af gårdspladsen, nemlig hen foran stuehuset og ned foran vestlængen, måske for at mælkebilen lettere kunne komme til. Der blev installeret el i 1951. Umiddelbart efter har man sikkert fået malkemaskine. Det er lidt usikkert, hvornår der blev indlagt vand, men det var i forbindelse med, at der blev gravet ny brønd midt nede på bakken. Da man ramte "det eneste sted på hele gården, hvor der ikke var vand" lagde man en plasticslange til brønden tværs over engen fra det gode vandsted med bakkevandet. Det betød helt op i ny tid en konstant mangel på vand i tørre somre.

Den store køkkenhave

Da Edele og Kesse kom til Lille Rams i 1941, var det på mange måder en tilbagestående ejendom. Der var intet toilet, så derfor satte man dør i vestgavlen og indrettede et spandlokum der med indgang udefra. Da der blev indlagt vand ændredes lokummet til WC og badeværelse, så døren blev flyttet ind i huset

Når kornet var tærsket blev det båret op på stuehusloftet ad trappen i bryggerset Der var en iøjnefaldende forskel på vest, nord og øst-siden, når det gælder beplantning. Allerede, da de kom i 1941 var der en stor have mod vest med lætræer i passende højde hele vejen rundt- måske en slags kalvehave, hvoraf halvdelen var brugt til hønsegård. Mod nord var der en tjørnehæk, som indrammede haven. Mod øst var der ikke plantet.

Lokkum i Gavlen

Frit syn mod nord

Efter besøget skrev den 94 årige Edele på min opfordring følgende beretning til mig: "Jeg er født i Bjergby den 23. 2. 1916, Kristian 18.11.1909 i Horne.

Vi blev gift i Bjergby Kirke den 14.11.1939 og boede i en Lejlighed det første halve År, dernæst kom vi til Astrup som Bestyrer i lige et år, der fik vi 800 Kroner om Måneden samt gratis Mælk, Æggen skulle vi aflevere hos Købmanden. Så flyttede vi til Lille Rams den 10.5.1941, og da var Markarbejdet ikke begyndt.

Det allerførste vi fik lavet, var et nyt Bryggersgulv, og der var ingen Kloak, det løb lige ud i Haven, det var dejligt!

Vi havde en Petroleumsmotor ude i Laden, den var bygget i et særskilt rum derude.

Så havde vi Petroleumslamper og lygter, som skulle efterses hver dag. Vi fik først Elektricitet op i halvtredserne (ifølge brandforsikringsprotokollen i 1950)

Så fik vi Høns huset vendt, i førstningen var Hønsene i den nordre Ende og Vognskuret i syd. Det var i de År, Hønsene kunne betale Brugsregningen!

En Vinter væltede hele Lademuren mod syd, så fik vi den bygget op igen. Mange gange om Vinteren kørte Kristian selv til Mejeriet med Mælken, fordi Vejen var lukket med Sne, så var det hurtigere at spænde Hestene for Slæden end at køre over til Vejen to Gange. Da vi kom til Rams var der Sandvej hele Vejen fra Hjørringvej til Hvirrekjærvej.

Først blev en Km Vej gruset fra Hvirrekjærvej og ned mod Ramsgårdene, og siden endnu et stykke. Nu er den Vej meget befærdet over til Hjørringvej. Efter vi fik Elektricitet, varede det ikke så længe, så fik vi Malkemaskine, det var en stor Hjælp i det daglige Arbejde. (Det var i 1953 ifølge brandforsikringen)

Det må også være på den Tid, vi fik indlagt Vand. Det blev ellers hentet ved Vandpumpe i Gården eller ved det dejlige gode Vand nede ved Engen i Drænledningen. Der var Svamp i alle Gulvene på nær Stuen og Køkkenet. Vi fik støbt Gulv og lagt Korkgulv. Vi fik nye Yderdøre og Vinduer på sydsiden.

Der var altid noget, der skulle repareres eller fornyes. Sidst, men ikke mindst, da vi byggede Kostalden om, og Håndværkerne ude hos os gik der hele Vinteren inden Døre med god Varme og gratis Eftermiddagskaffe med nybagt Kage til. Vi fik også Centralvarme indlagt, men jeg husker ikke hvornår i Rækkefølgen, det kom, men jeg husker, det var Tage Madsen fra Bjergby, der indlagde det, og det blev åbnet den Formiddag, vi var i Hirtshals og hente Jens hjem fra Canada på Juleferie, da havde vi fået Varme på, da vi kom hjem”

Edele og Jens kom på et nyt besøg, da Edele havde skrevet sin beretning. De fik så deres albums med hjem, og vi havde igen en god snak.

Høsehuset

Lille Rams fra nord

Et par dage efter kom der så brev fra Edele: ”Jeg kom til at tænke på, at du spurgte om Badeværelset. Så er jeg kommet til at tænke på i dag, at der hvor der blev Badeværelse den gang, vi kom til Rams, da var der to Gruekedler der i Bryggerset. Da fik vi den ene taget ned og lavet det Toilet med Døren udefra. Da vi så fik indlagt Vand fik vi det lavet om med vindue i stedet og med Vand”.

5. Nyere Historie

Birthe og jeg købte gården i 1972 som et sommersted i stedet for at købe et sommerhus, men der lå bagved en løs ide om, at det måske kunne blive vort egentlige hjem engang med tiden.

På det tidspunkt boede vi i en ganske dejlig villa på Mimersvej i Hjørring, og Birthe havde i hvert fald overhovedet ikke i tankerne, at vi skulle flytte ud til en gammel lidt primitiv gård uden for byen.

Drengene var små, vi havde fuldt op at gøre begge to, Birthe på seminariet og jeg på Nordre Skole og året efter på Lundergårsskolen, så det var ikke udfordringer eller opgaver, vi manglede.

Lille Rams blev fra starten det sted, hvor jeg efter skoletid tog ud med vore egne drenge, samt meget ofte Søren, Lars og Martin Herold.

Vi etablerede kaninhold, hønsehold, og vi fik duer fra Farfar på Keldet. Så gik vi i gang med at anlægge en fodboldbane på græsmarken nord for haven. Og vi tog fat på at omdanne "kalvehaven" til køkkenhave. Vi plantede også flere rækker frugttræer dernede.

Det første, vi plantede, var for resten 6 hasselbuske, som ejendomshandleren gav os i stedet for det traditionelle lidkøb, som hverken han eller vi var særligt interesseret i.

Nødder fra de buske står nu som nøddehegn om hele Vestmarken. Efter bedste evne passede jeg selv markerne, men det var besværligt, for der var kun meget gamle maskiner og specielt Nordmarken er så leret, at det var meget nødvendigt at harve og så nøjagtigt på de rette tidspunkter, for ellers var jorden enten for våd eller for tør. Og så havde jeg så rigeligt et heldagsarbejde på skolen.

I starten havde jeg en drøm om, at jeg med tiden ville få overskud til at købe nyere maskiner, så gården fik en passende maskin-

park, men så vidt kom det aldrig. For hvert år måtte jeg bruge mere ståltråd for at holde sammen på maskinerne, så det var en lettelse at lade naboen forpagte den reelle pløjejord. Allerede et af de første år plantede vi den lille skov øst for gården. Hele familien var inddraget i det projekt.

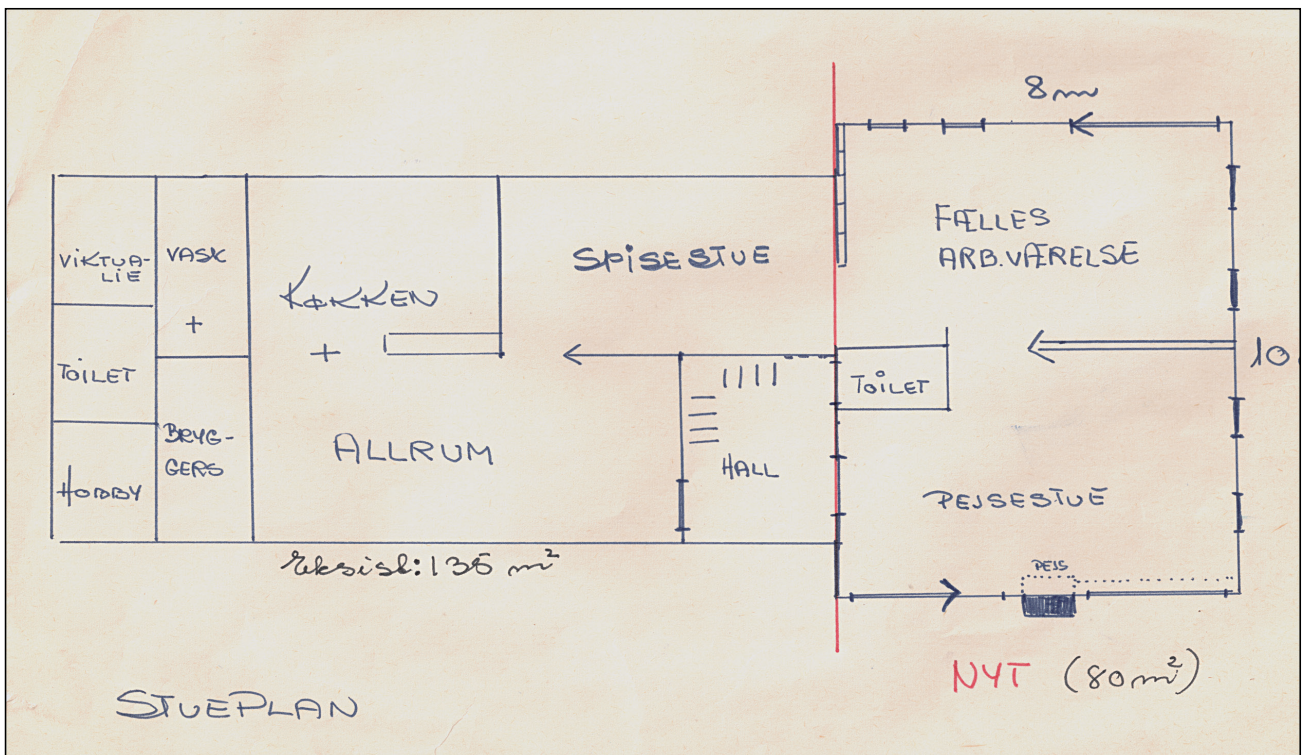
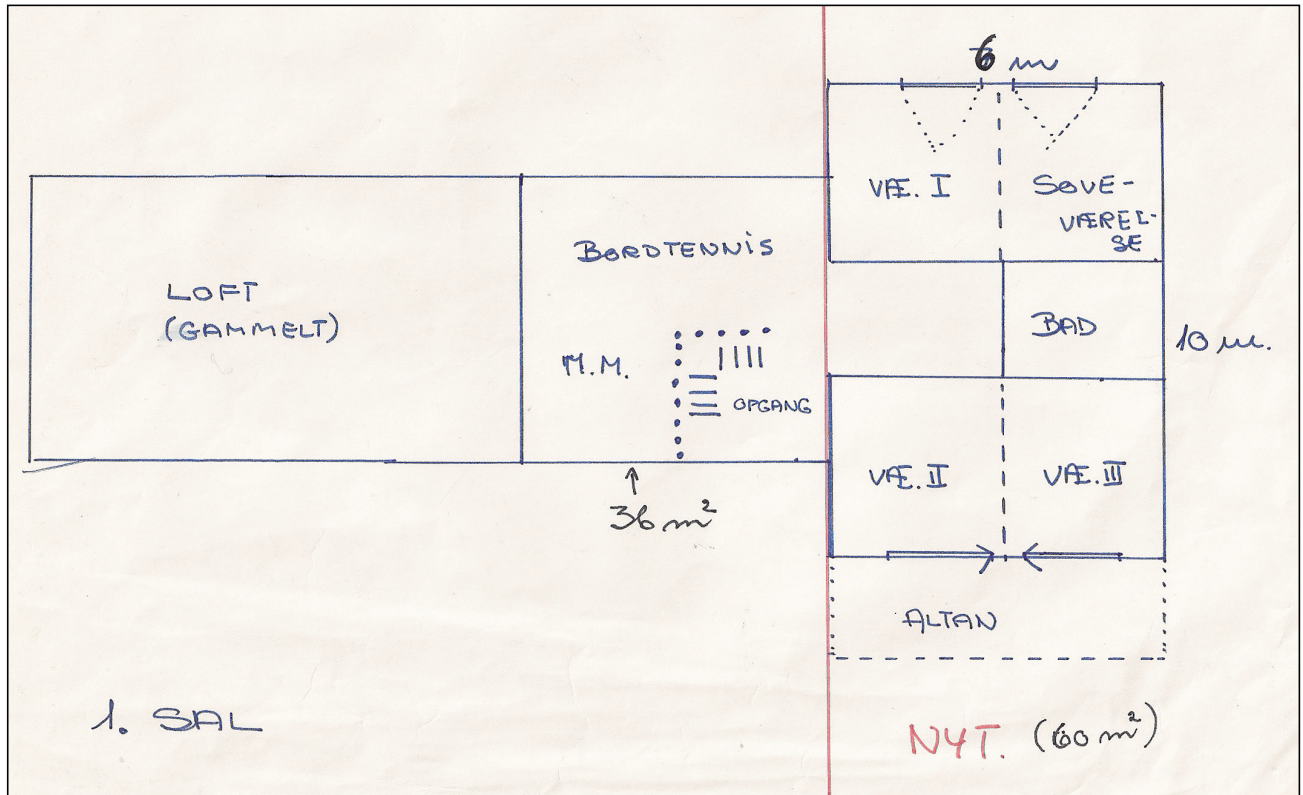
Det må have været i 1972, for planen blev lavet af min kollega Benny Knudstorp på Nordre Skole, som var forstmand i sine unge dage. Det viste sig nu, at træerne ikke helt kom i de udtænkte grupper, ja nogle af dem kom slet ikke. Det var et blæsende sted.

Når vi havde fri, mest i weekenden, tog vi alle ud og overnattede, så vi havde hele dage til alle de arbejdsopgaver, der lå og ventede. Sådan gik de første år, hvor vi egentlig nød at have Lille Rams som et fristed, hvor der ikke var særlige krav til, hvordan ting nu skulle se ud. Vi boede i huset, som det var med meget simple møbler. I stuen var der store madrasser på næsten hele gulvet.

I de år var Birthe også meget med i de udenørs aktiviteter. Men det varede ikke så længe, før også vi oplevede skismaet med at skulle passe to steder, så vi begyndte at snakke om at bygge om/til og flytte ud og blive bofaste.

Det tog lang tid, vi havde + og - lister, hvor vi listede fordele og ulemper op.

Den snak endte med, at vi engagerede Finn Østergårds tegnestue for at få gennemarbejdet nogle af vore ideer. Det var mest Birthe, der havde ideerne, for mens jeg ville være glad for bare at flytte ud, var situationen for Birthe sådan, at hvis vi endte med at flytte, så skulle det være til noget, der på alle måder var lige så godt eller bedre end det, vi havde inde i byen.

Birthes plantegning 1976

Det endte med, at da alt var tegnet efter ideerne, så havde vi simpelt hen ikke råd. Det var noget af en nedtur, men vi gav ikke helt op. Løsningen kom i form af et typehus, som vi så på en udstilling i Ravnshøj. Vi kunne godt lide ideen i huset, og det fine var, at vi kunne lægge dette hus på tværs af det oprindelige stuehus og så få det bygget sammen for en rimelig pris. Samtidig påtog byggefirmaet sig at rovere dele af det gamle hus, bl.a. kom der en tagkonstruktion og teglsten, så de to huse synsmæssigt blev til et.

Vi flyttede i 1977

I forbindelse med ombygningen rev vi den gamle østlænge ned og jeg lavede garage i ladens østende af de sten og det tømmer, der kunne bruges.

Vi flyttede indkørselen længere væk fra husene, så der blev plads til en ordentlig plæne og vi plantede en hel del træer på nordsiden af haven og vejen, så der blev mere læ. Ajs Dam lavede en plan for os, men vi fulgte den nu ikke slavisk.

I forbindelse med udflytningen var det klart, at der måtte gøres noget ved vandforsyningen, for dels var der for lidt vand, dels lå brønden så langt nede mod engen, at den etablerede centrifugalpumpe ikke kunne løfte vandet til 1.sal. Der var grundlæggende for lidt vand i brønden – og det var faktisk det bakkevand fra Vestmarken, som Edele skriver om, som i en plastikledning blev ledt ned i brønden. Derfor blev vi koblet på Hirtshals vandværk, som har pumpestationer stående nede i engen vest for vores eng. Det var i mange år råvand, som kom direkte fra pumpen, men nu er det for længst rent vand, der har været igennem vandværkets rensesystem.

Østlængen falder

Det pudsige er, at der i gården ud for døren til laden er en gammel murstensbrønd, som altid er fuld af vand næsten til kanten. Det siges, at den blev opgivet, fordi oliemanden engang var så uheldig, at han tappede et antal liter olie ved siden af olietanken, som stod for gavlen af stuehuset. Denne spildte olie ødelagde vandet i jordlagene.

Ladetaget males 1974

Vi har et billede fra et af de første år, hvor vi har traktoren stående med en pumpe for at pumpe vand ned i køkkenhaven. Så sent som foråret 2010 havde jeg en ide om at sætte en fast pumpe op med det samme formål, men vi fandt nu ud af, at det er billigere at bruge vand fra hanen de få gange, det er nødvendigt.

Alle vinduer i nordsiden af stuehuset blev udskiftet. Også de to nye køkkenvinduer, der slet ikke passede i stilen. Der blev lavet udgang direkte fra køkkenet til haven.

Oliefyret, der stod i køkkenet, kom ud, og der blev sat et nyt op i bryggerset. Da olien pludselig blev meget dyr, når vi skulle varme det store hus op, installerede vi halmfyr i enden af vestlængen. Det var et

meget avanceret system med fyr på gulvet og magasin og fødebånd på loftet.

Jeg lavede selv alt murer - og støbearbejde, mens Poul Larsen, smeden i Bjergby lavede installationen.

Det var utroligt arbejdskrævende at fyre med halm, for der skulle meget halm til at klare en hel vinter. Vi brugte 8 - 10 baller om dagen.

Halmen var ganske vist gratis oppe hos Peter - vi hjalp ham med andre ting—men alligevel skulle den jo presses og køres hjem i laden, hvor der ikke var nogen transportør. Og det avancerede system havde den svaghed, at den lukkede fødegang meget hurtigt tæredes af syren i røgen, der kunne trække den vej.

Efter ganske få år skiftede vi fyr til et gammelt stokerfyr, der havde stået på alderdomshjemmet i Serritslev. Vi brugte energikoks, og det gik egentlig ganske udmærket, men også det gik til, så i en årrække gik vi tilbage til oliefyret. Så blev det pillefyr med en rimelig stor lagertank. Der var konstant problemer, fordi vort fyr ikke kan tåle støv og smuld.

Piller i løs form, der skal blæses ind i tanken og derefter ind i fyret gennem en sne-gl giver begge dele. Først da jeg opgav automatikken og købte pillerne i sække blev det problemfrit, som det er nu. Og så har vi endda den fordel, at Benny, som leverer pillerne, lægger sækkene helt ind i fyrrummet. Markbruget blev som sagt efterhånden forpagtet ud, men vi havde gennem årene mange forskellige slags dyr. Per forelskede sig som dreng i en Grand Danois ude hos Karl og Kirsten på Fuglsig, så han købte en hvalp, som jeg hjalp med at betale mod at få en hundehvalp, når han kom så vidt.

Den var langt fra en præmiehvalp, men den var billig og den blev stammoderen til en lang række gode hunde. Vi sørgede for at beholde nogle gode tæver selv, så i mange år havde vi mindst et kuld hvalpe om året. Linjen døde ud i 2004, da Birthe og jeg rejste meget i Rotary regi, og vi orkede ikke at starte forfra med en købt hvalp.

Da havde vi haft hunde siden 1966, først Irsk Setter, så Golden retriever, før vi skiftede til Grand Danois.

Vi startede med islandsheste meget tidligt ud fra en drøm om at hele familien kunne blive ryttere, men drengene ville hellere spille fodbold! Der var nu også den forhindring, at hverken Birthe eller jeg vidste noget om ridning, så vi kunne ikke vise drengene, hvordan man gjorde – vi orkede ikke at satse den nødvendige tid.

Den store ombygning 1975

Alligevel avlede vi på hestene, så vi på et tidspunkt havde hele 7, men så solgte vi.

I stedet blev det så en overgang kreaturer. For drengene var det en form for opsparing, for hvis de selv købte kalvene, så betalte jeg for foderet til dem. De fik som regel nogle billige kalve oppe hos vor gode ven, Peter, på Ramsgård Snevre.

Mads havde faktisk så meget kvæg, at det kunne finansiere hans udvekslingsophold i British Columbia, da han solgte ud. De seneste mange år satsede jeg på får. De var rimelig lette at have, bortset fra læmmeperioden, hvor man helst skulle være der hele tiden. De blev solgt, da jeg fik alvorlige problemer med ryggen

I ganske mange år havde jeg bier, som jeg fik af Karen Maegaard, da hun efter Peters død viste sig at være overfølsom for bier. Prisen var et stort lam! I mange år havde vi fornøjelse af egen honning. Det var rygproblemer, der fik mig til at forære bierne væk til den lokale biavlerforening.

Så i nogle år havde vi kun påfugle. De blev taget af rovdyr i vinteren 2010, så derefter er der nu dværghøns og duer - og katte!

Nok mest for at der skal være nogle dyr, når børnebørnene kommer på besøg, men det er også rart med lidt dyreliv til daglig.

Råhuset færdigt 1975

Af Steen Dahl Pedersen

Sommer på landet i 70'erne

Jeg blev seks det år, vi købte Lille Rams. I de første år, hvor vi brugte vi gården som sommerbolig, delte vi tre drenge et lille værelse i en del af det rum, der er indgangs-hall i dag. Per og jeg sov i køjeseng, Mads i en seng ved siden af.

Traktoren fulgte med i købet af gården. Det var en David Brown. Gammel var den, og den led gevaldigt af startbesvær, så der var ofte brug for håndsvinget, når den skulle startes. Påfugle havde til gengæld næppe nogensinde tidligere været en del af dyreholdet på Lille Rams. Aladdin, som var vores første påfuglekok, blev importeret fra Hammel-egnen. Det kan godt være, at den var på udebane, men med påfuglekokkens vanlige selvbevidsthed førte den sig frem som konge af Lille Rams. Som børn var vi både fascinerede og skræmte af den farverige fugl.

Vi anlagde hurtigt en fodboldbane i et hjørne af nordmarken: Vi hegnede en firkant ind for at holde dyrene ude, sømmede et par mål sammen og begyndte at slå græsset regelmæssigt. Banen blev navngivet Regnstadion. Opkaldt efter Borussia Mönchengladbachs hjemmebane, hvor danske superstjerner som Henning Jensen og Allan Simonsen leverede pragtpræstationer i midt-

halvfjerdserne. Banen blev stort set brugt dagligt, når vi var på Lille Rams. Senere forbedrede vi den med noget fiskenet fra Hirtshals til målene. Det var nemlig trælst at skulle ind til dyrene for at hente bolden – selv når man scorede mål.

Fort-byggeri – på dette stadie endnu i stueplan

Per og jeg byggede hvert vores fort i et hjørne af gårdspladsen. Byggeriet tog fart, da vi fik otte tons affaldstræ fra et savværk. Jeg endte med et kæmpe bygningsværk med stue, 1. og 2. sal med flagstang på toppen. Og låseanordninger hele vejen op, så små brødre og andre rollinger kunne holdes ude. Det resulterede en dag i, at min ven Jens blev ramt bag øret af et stykke flise, som hans lillebror Jesper kastede efter os, fordi han ikke måtte komme ind i fortet. Det kostede nogle sting på Hjørring Sygehus.

Det er vores vindue til højre for døren

Får fik vi tidligt. Et år fik vi drenge et moderløst vædderlam, som vi passede hen over sommeren. Bimmer kaldet vi det. Det var ikke meget lammekød, vi tre spiste den vinter. Islænderhestene havde vi også. Vi drenge fik hver én hest. En del af vores arv efter vores mormor, var det vist. Ridning blev vi imidlertid aldrig rigtig grebet af. Jeg husker min far tale om rideture til Tornby Strand, men så langt nåede vi aldrig.

Om vinteren boede vi i Hjørring, men vi drenge kørte med ud for at se til dyrene nogle gange om ugen. Ikke mindst vores 20-30 kaniner, som okkuperede et par grises-tier i stalden. En dag slap kaninerne ud ved en fejl. Det var så sjovt at fange dem igen i stalden og laden, at vi selv lukkede dem ud et par gange til – bare for at kunne gentage den store jagt. Ræven var sikkert også vældig godt tilfreds med den leg.

Ungdomsliv på landet i 1980'erne

Da jeg blev teenager, begyndte jeg at hjælpe til med driften af fritidslandbruget. Jeg var især glad for markarbejdet, selvom det godt kunne være en kold fornøjelse at sidde i den gamle Fordson Supermajor i den ene plovfure efter den anden, efterhånden som vestmarken langsomt blev vendt.

Vi fik halmfyr efter den anden oliekrise i slutningen af 1970'erne. Halm var billigere end olie, ingen tvivl om det. Til gengæld var der ekstremt meget fysisk arbejde forbundet med at køre de nødvendige 4-5.000 halmballer ind hver sensommer, så der var varme i huset hele vejen igennem vinteren. Det var hårdt, men også en kilde til indtjening, da vi drenge var på timeløn. Noget af lønnen investerede jeg i kalve, som blev købt billigt på nabogården og derefter fedet op til slagting.

Efter vi flyttede permanent til Lille Rams i 1977, begyndte jeg at gå i skole i Bjergby. Min nye klasse afspejlede Bjergbys forholdsvis ny-vundne status som tilflytter-by. Børn fra de nye parcelhuskvarterer sat sammen med børn fra gårdene og de ældre kvarterer i de to landsbyer Bjergby og Mygdal. Der var

en form for balance, og det fungerede egentligt fint. Jeg fik hurtigt nye kammerater og begyndte at dyrke sport i Bjergby-Mygdal Idrætsforening. Når aftenerne ikke blev brugt på fodboldbanen eller i hallen, var jeg sammen med kammeraterne i ungdomsklubben, som lå i kælderen under skolen. Pc'en var knap nok opfundet – og hverken den eller internettet var endnu rykket ind i hjemmene.

En af de skægge konsekvenser af at være flyttet på landet var, at vi om vinteren hver morgen lyttede til Nordjyllands Radio for at høre, om skolen var lukket på grund af sne. I de første år var det sådan, at hvis ikke skolebussen kunne køre, så lukkede skolen. Det var ikke uvelkomment, når den melding kom et par gange hver vinter, og vi drenge både fik en fridag og sparrede gåturen igennem sneen op til bilen, der var parkeret ved Ramsvej.

Freja, Rune og farfar på markvandring i vestmarken

Med familien på besøg i oo'erne

I 2001 kom Freja til verden. Hun var kun få uger gammel, da hun første gang besøgte Lille Rams. 22 måneder senere fik Hanne og jeg så Rune. Børnene er kommet meget på Lille Rams og elsker at være dér. Vi har fra før deres fødsel haft sommerhus i Lønstrup. Så om sommeren har vi boet dér, men ofte været på Lille Rams – i jordbærerne, i haven, i stalden hos kattene og i spisestuen.

Vintrene er stadig en udfordring. Børnene har prøvet at skulle kæmpe sig igennem snedriverne de 500 meter fra Ramsvej op til Lille Rams. Ikke hverdagskost for børn i Vanløse. Freja har mange gange sagt, at ”det er altså kun rigtig jul, hvis vi holder den på

Lille Rams”. Og det har vi gjort hvert andet år, så vi også har kunnet tilgode se familien øst for Storebælt. I de ulige år har vi så ofte i stedet holdt nytårsaften på Lille Rams. Som bymenneske er der særligt to ting, jeg bider mærke i, når jeg som voksen er kommet tilbage til Lille Rams. Der har ofte været masser af mennesker og gang i den. Alligevel er det muligt at finde ro og stilhed, især hvis man bevæger sig lidt væk fra børnene. Og det er der plads til. Det andet er mørket, når natten falder på. Her er ingen gadelamper og genskin fra sbelysningen i byernes boligkvarterer, der stjæler stjernehimlens klarhed.